Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll nr 176

Tallinn, Toompea Teisipäev, 10. november 2026

Algus 14.00, lõpp 14.45

Juhataja: Urmas Kruuse (esimees)
Protokollija: Jaanika Lokk (konsultant)
Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Anti Allas, Andrus Seeme

Komisjoni ametnikud: Marin Daniel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Merle Kruusimägi (nõunik)
Puudusid: Siim Pohlak, Maido Ruusmann ja Kalev Stoicescu
Kutsutud: kollektiivse pöördumise algatajate esindajad Jaan Gentalen ja Liisa Gentalen (MTÜ Tammiste Kassid); Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna loomatervise- ja heaolu valdkonna juht Kadri Kaugerand ning sama osakonna peaspetsialist Liisa Albova (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine „Kasside heaolu ei saa tagada maagiliste arvude abil – uued nõuded teaduspõhiseks!“
2. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivne pöördumine „Kasside heaolu ei saa tagada maagiliste arvude abil – uued nõuded teaduspõhiseks!“

Urmas Kruuse juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu ning andis kollektiivse pöördumise tutvustamiseks sõna külalisele.

Pöördumise algatajate esindajad andsid ülevaate kollektiivse pöördumise ajenditest ja ettepanekutest (lisa). **Liisa Gentalen** selgitas, et kollektiivse pöördumise ajendiks oli Riigikogus vastu võetud loomakaitseseaduse ja veterinaarseaduse muutmise seaduse eelnõu (899 SE) juurde lisatud määruse „Lemmikloomade pidamise nõuded“ kavand, millega plaanitakse kehtestada ühes ruumis peetavate kasside ülempiiriks kuus kassi. Ta märkis, et MTÜ Tammiste Kassid on koostöös veterinaararstidega välja töötanud alternatiivsed ettepanekud. MTÜ suurimas ruumis ehk eestoas on praegu 21 kassi, kes saavad omavahel hästi läbi ning kellel on piisavalt liivakaste, sh automaatseid liivakaste. Eestoas viibivad terved, steriliseeritud, vaktsineeritud ja kodu ootavad kassid. Kollektiivsele pöördumisele andsid oma allkirja 3000 inimest ning sellega on liitunud ka Saaremaa Lemmikloomade Turvakodu.

Jaan Gentalen lisas, et kassituba asub loomakliiniku teisel korrusel, ühingul on oma veterinaararst ning tagatud on bioturvalisus. Olemas on eraldi karantiiniruumid, mis

võimaldavad saabunud looma vajaduse korral teistest eraldada. Ta rõhutas, et pöördujad ei ole vastuvõetud seaduse vastu ega vaidlusta loomade heaolu tagamise, järelevalve ega bioturvalisuse vajadust, vaid eelkõige jäike arvulisi piiranguid. Kavandatavad nõuded peavad olema sisuliselt põhjendatud ja kontrollitavad. Oluline on ühingutevaheline koostöö.

Külalised andsid ülevaate MTÜ Tammiste Kassid töökorraldusest.

Jaan Gentaleni sõnul võiks säilida senine nõue, mille kohaselt on ühe kassi kohta ette nähtud üks ruutmeeter pinda, ning kasside arvu ülempiiri ei tuleks kehtestada. Kõneleja pidas oluliseks hinnata lisaks asustustihedusele ruumilahendusi, ressursside kättesaadavust ja kasside omavahelist sobivust. Ta leidis, et kuue kassi piirmäär vähendaks ühingute võimalusi loomi vastu võtta ning suurendaks omavalitsuste rahalist koormust. Ta pidas vajalikuks tõhustada kontrolli kasside paljundamise üle kodudes ning kaaluda paljundajate vastutusele võtmist. Kontrollimatu paljundamise tagajärgedega peavad tegelema MTÜ-d ja omavalitsused.

Liisa Gentalen selgitas, et suurema hulga kasside vastuvõtmine, karantiinis hoidmine ja seejärel edasi paigutamine võimaldab abistada järgmisi loomi. Tema hinnangul aeglustaks väikeste rühmade kaupa vastuvõtmine abi osutamist. Loomade ruumi paigutamisel tuleb arvestada loomade terviseseisundi, stressi ja konfliktidega ning vajaduse korral tuleb kassid eraldada.

Jaan Gentalen märkis, et igal MTÜ-l peab olema varuruum, kuhu saab paigutada konfliktsema käitumisega loomad, kes ei sobi teistega kokku. MTÜ Tammiste Kassid kasutab ka automaatseid liivakaste, mille kassid on omaks võtnud.

Liisa Gentalen rõhutas, et liivakastide arvust olulisemad on nende puhtus, paiknemine ja juurdepääs. Arvestada tuleb ka kastide suuruse, kasutuskoormuse, puhastussageduse ning kasutatava tehnoloogiaga. Ta pidas oluliseks liivakastides liiva vahetamist ja kastide desinfitseerimist. Ta juhtis tähelepanu kassidele ligipääsetavale vertikaalsele ruumile, sh kratsimispuudele ja ronimispindadele ning võimalusele peituda, puhata ja teistest eemalduda. Ettekandjad palusid avaldada arvuliste piirmäärade aluseks olevad uuringud ning põhjendada piirangute vajalikkust ja proportsionaalsust. Heaolu hindamisel tuleks lähtuda loomade tervisest, käitumisest, stressist ja konfliktidest ning kontrollida hügieeni, ruumi kvaliteeti ja ressursside kättesaadavust.

Jaan Gentalen rõhutas, et järelevalve (sh hügieeninõuete täitmise kontroll) peab hõlmama kõiki loomadega tegelevaid ühinguid (sh hoiukodusid).

Liisa Gentalen märkis, et kassituba on lihtsam kontrollida kui eraisiku kodus tegutsevat hoiukodu. Ettekandjad pakkusid MTÜ Tammiste Kassid eestuba praktiliseks juhtumiks, kus spetsialistid saaksid hinnata loomade heaolu ning võrrelda arvulisi nõudeid tegelike heaolunäitajatega. Nad märkisid, et MTÜ Tammiste Kassid kassitoast on avalik otseülekanne (YouTube). Ka Eesti Loomaarstide Koda on rõhutanud ruumi, ressursside ja loomade sotsiaalsete suhete tähtsust ning liivakastide puhul on olulised nende puhtus ja juurdepääsetavus. Ministeeriumilt soovisid ettekandjad selgitust vaidlusaluste piirmäärade teadusliku põhjenduse kohta, teavet selle kohta, milliseid nende kuuest ettepanekust on uues määrusekavandis arvestatud, ning selget ülevaadet poolte edasisest kaasamisest. Maaelukomisjonilt palusid nad suunata kollektiivne pöördumine pädevale ministeeriumile lahendamiseks, edastada kõik kuus ettepanekut koos põhjendustega ning paluda ministeeriumilt sisulist vastust ja läbipaistvat järelkaasamist. Ettekandjad rõhutasid, et nõuete keskmes peab olema loomade tegelik heaolu, mitte üksnes arvuliste piiride järgimine.

Liisa Albova andis ülevaate Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi seisukohtadest MTÜ Tammiste Kassid ettepanekute kohta. Ta märkis, et mitut mittetulundusühingu ettepanekut on määruse koostamisel juba arvesse võetud. Eelnõu 899 SE juurde lisatud määruse kavand koostati enam kui pool aastat tagasi ning seda on vahepeal oluliselt muudetud. Kasside rühma suuruse ülempiir on kavandist välja võetud ning ruuminõuete puhul võetakse aluseks Euroopa Liidu (EL) jälgitavuse määruses sätestatud ruuminõuded, mille järgi tuleb esimesele kassile

tagada kolm ruutmeetrit ja igale järgmisele kassile kaks ruutmeetrit põrandapinda. Samuti on muudetud liivakastide arvu nõuet. Praeguses määruse kavandis on ette nähtud vähemalt üks liivakast kolme kassi kohta ning konfliktide tekkimisel tuleb liivakastide arvu suurendada. Kõneleja selgitas, et järelevalveametnikud vajavad nõuete täitmise hindamiseks objektiivseid arvväärtusi. Üksnes loomade heaolust lähtuv nõue jääks tema hinnangul liiga ebamääraseks ning raskendaks võimalike vaidluste lahendamist. Vertikaalselt kasutatavat ruumi ei saa arvestada nõutava pindala hulka, sest aluseks võetav ELi määrus käsitleb põrandapinda. Ta selgitas, et riiulite ja muude tasapindade arvestamine ruumi pindala hulka võimaldaks pidada kasse liiga väikeses ruumis, paigutades nad eri kõrgustel asuvatele riiulitele. Nii saaks ruumi suuruse nõuetest kõrvale hoida. Arvuliste piirangute teaduslikku alust puudutavale märkusele vastas ta, et kasside rühma suuruse ja liivakastide arvu kohta ei ole teaduslikke uuringuid tehtud, kuid liivakastide kasutamist on käsitletud loomaomanike küsitlustes. Küsitluste tulemused näitavad, et liivakastide arv on oluline kassidevaheliste konfliktide vähendamiseks ning kassid eelistavad 86-sentimeetrist liivakasti 56-sentimeetrisele. Liivakasti täpset suurust ei ole siiski kavas määruses sätestada. Ta rõhutas ka liivakastide puhtuse tähtsust ning loomapidaja vastutust tagada loomadele võimalikult head tingimused, eriti kui varem vabalt elanud kassid paigutatakse teiste loomadega ühisesse ruumi. Kasside tegeliku heaolu hindamise metoodika väljatöötamine on keeruline, sest kasside vajadused ja stressi väljendamise viisid on erinevad. Ta märkis, et mõned organisatsioonid ei suuda täita ka praegust ühe ruutmeetri nõuet kassi kohta. Tema hinnangul on seetõttu vaja ühtseid miinimumnõudeid ja objektiivselt hinnatavaid näitajaid. Loomadele võib alati tagada nõutust rohkem ruumi ja paremad tingimused. Järelevalve ei saa tugineda üksnes loomapidaja selgitustele, sest kõik loomapidajad ei pruugi olla heatahtlikud, nende selgituste usaldusväärsus võib erineda ning loomapidamiskeskkonnad on erinevad.

Urmas Kruuse märkis, et ministeerium on osa MTÜ ettepanekuid juba arvestanud ning määruse kavandit muutnud.

Kadri Kaugerand lisas, et määruste osas on korraldatud kaks kaasamisringi ning osapooltele on tutvumiseks saadetud nii varjupaikade kui ka lemmikloomade pidamise nõudeid käsitlevad sätted. Reedel, 13. novembril 2026 on kavas Teamsi koosolek, kus tutvustatakse lemmikloomade pidamise nõuete määruse muudatusi. Lemmikloomade pidamise nõuete väljatöötamisel on konsulteeritud ka kassidele spetsialiseerunud veterinaararstidega. Ta rõhutas, et järelevalve jaoks on vaja sätestada arvulised näitajad. MTÜ Tammiste Kassid loomapidamistingimused on head, kuid leidub ka loomapidajaid, kes ei täida kehtivast määrusest tulenevaid nõudeid, sh nõuet tagada ühe kassi kohta üks ruutmeeter pinda.

Jaan Gentalen märkis, et sageli tekib olukord, kus järelevalveametnikud ei reageeri teavitusele ning ühingutel endil puudub õigus ruumidesse siseneda. Ta tegi ettepaneku kaaluda selgemat tööjaotust järelevalveasutuste, politsei ja loomakaitseühingute vahel, et loomade abistamine oleks tõhusam.

Urmas Kruuse märkis, et loomade abistamisel on üks keskseid küsimusi kinnistule sisenemise õiguslik alus. Ta selgitas, et Põllumajandus- ja Toiduamet peab järgima sisenemisel kehtivaid nõudeid. Ta pidas vajalikuks leida üleriigilise registri kasutuselevõtu raames võimalusi, kuidas kohalikud omavalitsused, politsei ja seadusandja saaksid koostöös hätta sattunud loomi tõhusamalt aidata.

Anti Allas küsis, kas automaatsete liivakastide kasutamisel võiks teha erandi nõutava liivakastide arvu suhtes. Ta soovis teada, kuidas arvestataks liivakastide arvu juhul, kui kasutusel on nii tavalised kui ka automaatsed liivakastid.

Liisa Albova vastas, et automaatsete liivakastide kasutamisel ei ole kavas teha erandit. Tema hinnangul ei oleks otstarbekas kehtestada iga varustus- või tarvikuliigi jaoks erisusi.

Jaan Gentalen märkis, et olemas on viiele kassile mõeldud suured (automaatsed)liivakastid, .

Liisa Albova juhtis tähelepanu, et kõik kassid ei soovi automaatset liivakasti kasutada. Ta selgitas, et ainuüksi sellise liivakasti olemasolu ei taga, et see vastab kõigi kasside vajadustele.

Jaan Gentalen täpsustas, et nende juures on kasutusel ka tavalised liivakastid. Ta kutsus tutvuma kassitoa oludega YouTube'i otseülekande vahendusel.

Urmas Kruuse küsis, miks ei soovita määruses nimetada eri liiki liivakaste. Ta märkis, et nii tavaliste kui ka automaatsete liivakastide puhul tuleb hinnata, kas kassid neid tegelikult kasutavad.

Liisa Gentalen selgitas, et automaatne liivakast ei pruugi kõigile kassidele sobida näiteks seadme müra tõttu. Sellisel juhul peavad kassidele olema kättesaadavad ka tavalised liivakastid.

Jaan Gentalen lisas, et määruses peaks olema selgelt sätestatud, et lubatud on nii tavalised kui ka automaatsed liivakastid, et vältida hilisemaid tõlgenduserinevusi järelevalve käigus.

Kadri Kaugerand leidis, et määruses ei ole otstarbekas liivakastide eriliike eraldi loetleda, sest tehnoloogia areneb ja uued lahendused võivad loetelust välja jääda. Liiga üksikasjaliku loetelu korral võidakse järelevalve käigus pidada selles nimetamata lahendusi lubamatuks. Tema hinnangul võimaldab üldmõiste „liivakast" erinevate liivakastilahenduste kasutamist.

Urmas Kruuse märkis, et loomapidaja peaks saama järelevalve käigus selgitada, miks on kasutusel just selline arv ja valik liivakaste ning kuidas kassid neid kasutavad.

Kadri Kaugerand vastas, et järelevalveametnikud arvestavad tehnoloogia arenguga ning uute lahenduste kasutamine ei tohiks saada takistuseks.

Anti Allas väljendas muret, et ametnik võib lähtuda jäigalt üksnes liivakastide arvust, arvestamata uuemaid tehnoloogilisi lahendusi. Ta pidas vajalikuks mõistlikku lähenemist.

Kadri Kaugerand märkis, et ministeeriumi roll on suunata järelevalveametnikke, et nõudeid ei rakendataks liiga kitsalt. Ta selgitas, et ministeerium teeb Põllumajandus- ja Toiduametiga tihedat koostööd ning reageeriks, kui ministeeriumini jõuaks teave automaatse liivakasti kasutamise tõttu tehtud ettekirjutusest.

Liisa Albova lisas, et liivakastina käsitatakse nii tavalist kui ka automaatset liivakasti. Ta rõhutas, et määrav on liivakasti otstarve, mitte selle tehnilised lisafunktsioonid.

Andrus Seeme palus kinnitada, et määruses ei ole sätestatud eelnõu menetlemisel arutatud kuue kassi ülempiiri.

Kadri Kaugerand kinnitas, et määrus sellist piirangut ei sisalda.

Arutati kollektiivse pöördumise edasist menetlemist.

Urmas Kruuse tegi ettepaneku edastada kollektiivses pöördumises esitatud ettepanekud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile seisukoha kujundamiseks ja lahendamiseks. Komisjoniliikmed nõustusid ettepanekuga. Sellega on kollektiivse pöördumise menetlus Riigikogus lõppenud ning töö määrusega jätkub Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis.

Otsustati:
1.1. Edastada kollektiivses pöördumises tehtud ettepanekud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile seisukoha kujundamiseks ja lahendamiseks (konsensus: Urmas Kruuse, Andrus Seeme).

2. Info ja muud küsimused

Päevakorrapunkti ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Urmas Kruuse
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Jaanika Lokk
protokollija